

บทความวิจัย

A Path Analysis of Mental Health Factors Affecting to Emotional Quotient of Students Faculty of Nursing Kasem Bundit University in Academic year 2023

Received: Jul 26, 2023
Revised: Dec 17, 2023
Accepted: Dec 19, 2023

Tieanthong Harabuttra, M.N.S.¹
Asanee Tongsilp, Ph.D.²

Abstract

Introduction: The Nursing Council and The Nurses Association of Thailand in the year 1985 set the standards and norms for ensuring that the nursing profession is held to the higher standards. However, there are many key factors affecting nurses' professional proficiency. Mental health is one of them which is brought to this study.

Research Objectives: This study aims to investigate the factors that affect the emotional intelligence of nursing students at Kasem Bundit University focusing on mental health factors.

Research Methodology: This applied research utilized a stratified sampling to select a sample of 176 nursing students at Kasem Bundit University who were studying in the academic year 2023. Data was collected by questionnaire with a 5-Likert Scale based on Best's concept. Data were analyzed using mean, standard deviation and Partial Least Squares Structural Equation Modelling Method (PLS-SEM).

Results: The resilience quotient had a direct effect on the emotional intelligence of individuals statistically significant at the .05 level. In addition, the COVID-19 mental health impact had no direct effect on the emotional intelligence. The indirect effect of the stress found that the stress was not correlation with the resilience quotient and the emotional intelligence. The resilience quotient had a direct effect on the stress statistically significant at the .05 level, and the stress had no direct effect on emotional intelligence. The stress was not correlation with the COVID-19 mental health impact and the emotional intelligence. The COVID-19 mental health impact had a direct effect on the stress statistically significant at the .05 level.

Conclusions: The resilience quotient had a direct effect on the emotional intelligence of individuals and the stress statistically significant at the .05 level.

Implications: The Academic Affairs Office should consider organizing activities to promote the resilience quotient and the stress management for nursing students to help them adapt to their roles and studies.

Keywords: emotional intelligence, mental health factor, resilience quotient

Funding: Kasem Bandit University

¹Lecturer, Email: tieanthong.har@kbu.ac.th

²Corresponding Author: Assistant professor, Email: asanee.ton@kbu.ac.th

^{1,2}Faculty of Nursing, Kasem Bundit University, Bangkok, Thailand.

เส้นทางปัจจัยทางสุขภาพจิตที่ส่งผลต่อความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษา คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต ปีการศึกษา 2566

Received: Apr 24, 2023
Revised: Oct 16, 2023
Accepted: Dec 19, 2023

เทียนทอง ทหาระบุตร พย.ม.¹
อัศนีย์ ทองศิลป์ ป.ร.ด.²

บทคัดย่อ

บทนำ: สภาการพยาบาลและสมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทย ปี พ.ศ. 2528 ได้กำหนดมาตรฐานและบรรทัดฐานเพื่อให้วิชาชีพพยาบาลมีมาตรฐานสูงขึ้น อย่างไรก็ตามมีปัจจัยสำคัญหลายประการที่ส่งผลต่อความสามารถทางวิชาชีพของพยาบาล โดยเฉพาะสุขภาพจิตเป็นหนึ่งในหลายปัจจัยที่ถูกนำมาศึกษาในครั้งนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย: เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยทางสุขภาพจิตที่ส่งผลต่อความฉลาดทางอารมณ์ ของนักศึกษา คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต ปีการศึกษา 2566

ระเบียบวิธีวิจัย: การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงประจักษ์ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต ที่กำลังศึกษาในปีการศึกษา 2566 จำนวน 176 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามมาตรฐานค่าแบบลิเคิร์ต 5 ระดับ ตามแนวคิดของ Best วิเคราะห์ข้อมูลด้วย ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิธีการวิเคราะห์สมการโครงสร้างกำลังสองน้อยที่สุดบางส่วน

ผลการวิจัย: พลังสุขภาพจิตมีอิทธิพลทางตรงต่อความฉลาดทางอารมณ์ของบุคคลอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และผลกระทบทางสุขภาพจิตจากโควิด-19 ไม่มีอิทธิพลทางตรงต่อความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับอิทธิพลทางอ้อมผ่านความเครียดพบว่า ความเครียดไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างพลังสุขภาพจิตกับความฉลาดทางอารมณ์ ในขณะที่พลังสุขภาพจิตมีอิทธิพลทางตรงกับความเครียดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความเครียดไม่มีอิทธิพลทางตรงกับความฉลาดทางอารมณ์ และความเครียดไม่มีความสัมพันธ์กับผลกระทบทางสุขภาพจิตจากโควิด-19 และความฉลาดทางอารมณ์ ซึ่งผลกระทบทางสุขภาพจิตจากโควิด-19 มีอิทธิพลทางตรงกับความเครียดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปผล: พลังสุขภาพจิตมีอิทธิพลทางตรงต่อความฉลาดทางอารมณ์ และความเครียดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ: ฝ่ายจัดการศึกษาควรพิจารณาจัดกิจกรรมส่งเสริมพลังสุขภาพจิต และการจัดการกับความเครียดให้กับนักศึกษาพยาบาลเพื่อส่งเสริมให้นักศึกษามีปรับตัวได้ตามบทบาทและปรับตัวในการเรียนได้อย่างเหมาะสม

คำสำคัญ: ความฉลาดทางอารมณ์ ปัจจัยทางสุขภาพจิต พลังสุขภาพจิต

ได้รับทุนสนับสนุนจาก มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

¹อาจารย์ Email: tieanthong.har@kbu.ac.th

²Corresponding author ผู้ช่วยศาสตราจารย์ Email: asanee.ton@kbu.ac.th

^{1,2} คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต กรุงเทพมหานคร

บทนำ

วิชาชีพการพยาบาลเป็นวิชาชีพที่ต้องใช้ความรู้ความสามารถสูง ต้องมีความรับผิดชอบ เสียสละอดทน สามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพในการดูแลชีวิตของผู้รับบริการ สถานศึกษาที่ผลิตพยาบาลวิชาชีพต้องพัฒนาหลักสูตรให้ผู้เรียนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติอย่างเข้มงวด เพื่อหล่อหลอมให้นักศึกษาพยาบาลพัฒนาศักยภาพตนเองในทุกด้าน นักศึกษาพยาบาลจึงต้องทุ่มเททั้งแรงกาย แรงใจ และสติปัญญาอย่างมากเพื่อให้มีความพร้อมต่อการเป็นพยาบาลวิชาชีพในอนาคต ทั้งนี้พบว่าความฉลาดทางอารมณ์มีผลให้เกิด ดี เก่ง สุข ทำให้สามารถปฏิบัติงานภายใต้สถานการณ์ที่มีความกดดันได้^{1,2}

การจัดการศึกษาในปัจจุบันพบว่า ยังไม่สามารถทำให้ผู้เรียนบรรลุตามเป้าหมายการเรียนรู้ของหลักสูตรได้ อันเนื่องมาจากการได้รับอิทธิพลจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ถึงแม้ปัจจุบันสถานการณ์การแพร่ระบาดได้เริ่มเบาบางลง แต่ไวรัสสามารถพัฒนาสายพันธุ์อยู่ตลอดเวลาจึงทำให้ยังมีการแพร่ระบาดจนถึงปัจจุบัน การแพร่ระบาดนี้ส่งผลรุนแรงต่อการศึกษาเป็นอย่างมาก ทำให้ผู้เรียนเกิดความเครียด วิตกกังวล เกิดปัญหาทางสุขภาพจิตและเจ็บป่วยด้วยโรคทางจิตเวชเพิ่มขึ้น³ จากการสอบถามข้อมูลเบื้องต้นพบว่า นักศึกษากลุ่มเป้าหมายมีความเครียดซึ่งอาจเป็นเพราะนักศึกษาได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ทั้งทางตรงและทางอ้อม ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ วิถีชีวิต ปัญหาสุขภาพ และวิธีการเรียนการสอนที่เป็นแบบออนไลน์ ซึ่งการเรียนออนไลน์ทำให้นักศึกษาไม่เข้าใจบทเรียน โดยเฉพาะภาคปฏิบัติไม่เท่าที่ควร อีกทั้งนักศึกษาพยาบาลเป็นช่วงวัยที่เปลี่ยนผ่านจากรุ่นสู่วัยผู้ใหญ่ ที่ต้องปรับตัวให้พร้อมทั้งเรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติจึงอาจส่งผลให้มีความยุ่งยากที่จะต้องมีความรับผิดชอบมากขึ้น ทำให้มีความกดดันเกิดขึ้น ส่งผลต่อตนเองในด้านลบทั้งด้านการศึกษากิจการดำเนินชีวิต และสังคมจนก่อให้เกิดความเครียด⁴ หากการเรียนที่มีแต่ความเครียดมากเกินไปจะทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่ายและบั่นทอนสุขภาพจิตโดยรวมได้⁵

พลังสุขภาพจิต (resilience quotient) เป็นศักยภาพของมนุษย์ในการเผชิญปัญหาด้วยความมั่นคงในอารมณ์ มีพลังใจที่ดี และสามารถแก้ไขปัญหาและสามารถผ่าน

พ้นอุปสรรคต่าง ๆ มาได้ จนทำให้เป็นบุคคลที่มีความเข้มแข็ง โดยพัฒนาผ่านประสบการณ์จากสถานการณ์ที่ยากลำบากในชีวิต จากการศึกษาหลังสุขภาพจิต ของนักศึกษาพยาบาลส่วนใหญ่อยู่ในระดับปกติ และมีความสุขมากกว่าคนทั่วไปร้อยละ 64.66 อย่างไรก็ตามความเครียดเป็นภาวะของบุคคลที่ใช้ความพยายามทางปัญญา และความพยายามทางพฤติกรรมหาเหตุผลที่เหมาะสมเพื่อจัดการกับอารมณ์ และความรู้สึกรู้สึกที่ถูกกดดันจากภายในและภายนอก ทั้งในภาวะปกติและวิกฤต⁷ ทั้งนี้ความเครียด สุขภาพจิต ความวิตกกังวลจากเหตุการณ์แพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 เป็นปัจจัยทางจิตที่พบได้ทั่วไปในนักศึกษาทุกชั้นปี ซึ่งปัจจัยเหล่านี้อาจจะส่งผลกระทบต่อการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และบุคลิกภาพส่วนตัวของนักศึกษา^{8,9} นอกจากนี้ความฉลาดทางอารมณ์ ซึ่งเป็นการบริหารจัดการอารมณ์ของตนเองสามารถส่งผลให้ผู้นั้นอยู่ร่วมกับผู้อื่น มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม พร้อมทั้งจะพัฒนาดตนเอง มีแรงจูงใจ กล้าพูด กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม สามารถปรับตัวและตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความตระหนัก ยอมรับข้อดีข้อเสียของตนเอง และผู้อื่น สามารถเรียนรู้ได้เร็ว มีความสุขและปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ดี ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับวิชาชีพพยาบาล¹⁰

จากความสำคัญของวิชาชีพการพยาบาลและสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาอิทธิพลทางตรง และทางอ้อมของปัจจัยทางสุขภาพจิตต่อความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาพยาบาล ทั้งนี้เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถป้องกันและสามารถควบคุมอารมณ์ได้ อีกทั้งสามารถใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการให้คำปรึกษาแก่นักศึกษา การส่งเสริมสุขภาพจิตและการปรับตัวของนักศึกษารายบุคคลให้เหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยทางสุขภาพจิต ได้แก่ พลังสุขภาพจิต ผลกระทบทางสุขภาพจิตจากโควิด-19 และความเครียด กับความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
2. เพื่อวิเคราะห์เส้นทางความสัมพันธ์ของปัจจัย

ทางสุขภาพจิต ได้แก่ พลังสุขภาพจิต ผลกระทบ ทางสุขภาพจิตจากโควิด-19 และความเครียดที่ส่งผลต่อความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษา คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

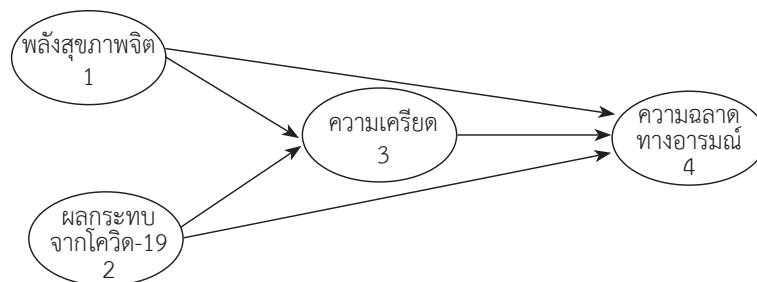
สมมติฐานการวิจัย

1. พลังสุขภาพจิตมีอิทธิพลต่อความฉลาดทางอารมณ์
2. ผลกระทบทางสุขภาพจิตจากโควิด-19 มีอิทธิพลต่อความฉลาดทางอารมณ์
3. ความเครียดเป็นตัวแปรคั่นกลางความสัมพันธ์ระหว่างพลังสุขภาพจิตกับความฉลาดทางอารมณ์
4. ความเครียดเป็นตัวแปรคั่นกลางความสัมพันธ์ระหว่างผลกระทบทางสุขภาพจิตจากโควิด-19 กับความฉลาดทางอารมณ์

กรอบแนวคิดการวิจัย

ปัจจัยทางสุขภาพจิต เป็นสาเหตุต่าง ๆ ที่ส่งผลต่ออาการทางจิตใจ ต่อความรู้สึนึกคิด และอารมณ์ ของบุคคลทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยปัจจัยทางสุขภาพจิตที่ผู้วิจัยสนใจศึกษา ได้แก่ พลังสุขภาพจิต ผลกระทบจากการ

แพร่ระบาดของโควิด-19 และความเครียด ซึ่งปัจจัยเหล่านี้พบว่าส่งผลต่อความฉลาด ทางอารมณ์¹¹ จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยทางสุขภาพจิตต่อความฉลาด ทางอารมณ์พบว่า ภาวะทางสุขภาพจิตที่แตกต่างกันส่งผลต่อความฉลาดทางอารมณ์แตกต่างกันของนักเรียน¹² ความเข้มแข็งทางจิตใจที่ดีสามารถรับรู้ความสามารถทางอารมณ์และจิตใจของตนเอง สามารถจัดการกับปัญหาสถานการณ์ได้ดี¹³ ความฉลาดทางอารมณ์มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับความเครียดของนักศึกษาพยาบาล¹⁴ นอกจากนี้พบว่า พลังสุขภาพจิตของนักศึกษาพยาบาลมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับความเครียด⁸ และภาวะทางจิตใจ ปัจจัยจากโรคโควิด-19 ส่งผลต่อสุขภาพจิตของนักศึกษาแพทย์ในช่วงการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19^{8,15} ทั้งนี้ภาวะความเหนื่อยล้าจากโรคระบาดโควิด-19 ยังส่งผลกระทบต่อทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อความเครียด ภาวะซึมเศร้า ความเสี่ยงการฆ่าตัวตายในนักศึกษามหาวิทยาลัย และมีผลต่อสุขภาพจิต^{16,17} จากผลการทบทวนวรรณกรรมขั้นต้น ผู้วิจัยต้องการศึกษาอิทธิพลทางตรงของพลังสุขภาพจิต และผลกระทบจากโควิด-19 ต่อความฉลาดทางอารมณ์ โดยมีความเครียดเป็นตัวแปรคั่นกลาง ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงประยุกต์ ศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลของปัจจัยทางสุขภาพจิต ได้แก่ พลังสุขภาพจิต ผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 และความเครียดที่ส่งผลต่อความฉลาด ทางอารมณ์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรเป็นนักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต ปีการศึกษา 2566 เป็นนักศึกษา ชั้นปีที่ 1 จำนวน 100 คน ชั้นปีที่ 2 จำนวน 88 คน ชั้นปีที่ 3 จำนวน 75 คน และชั้นปีที่ 4 จำนวน 89 คน รวมจำนวน 352 คน โดยอ้างอิงตามกฎของ Rules of Thumb ของ Hair¹⁸ ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง แบบแบ่งชั้นภูมิ โดยกำหนดให้ชั้นภูมิ (Stratum) เป็นชั้นปีที่กำลังศึกษา เนื่องจากในแต่ละชั้นปี นักศึกษามีเนื้อหาวิชาเรียนที่มีความเข้มข้นแตกต่างกัน ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างวิจัย เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 จำนวน 50 คน ชั้นปีที่ 2 จำนวน 44 คน ชั้นปีที่ 3 จำนวน 38 คน และชั้นปีที่ 4 จำนวน 44 คน รวมจำนวน 176 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป สร้างแบบเลือกตอบ จำนวน 4 ข้อ ได้แก่ ชั้นปี เกรดเฉลี่ยสะสม ภูมิลำเนา ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ส่วนที่ 2 แบ่งเป็น 4 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 พลังสุขภาพจิต มี 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความมั่นคงทางอารมณ์ ด้านกำลังใจ และด้านการจัดการกับปัญหา จำนวน 20 ข้อ แบบมาตรประมาณค่า 4 ระดับ ตอนที่ 2 ผลกระทบทางสุขภาพจิตจากโควิด-19 มี 4 ด้าน ได้แก่ ปัญหาด้านสุขภาพ ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ปัญหาด้านการศึกษา และปัญหาด้านการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต จำนวน 18 ข้อ แบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ ตอนที่ 3 ความเครียด จำนวน 20 ข้อ และตอนที่ 4 ความฉลาดทางอารมณ์ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านดี ด้านเก่ง และด้านสุข จำนวน 52 ข้อ แบบมาตรประมาณ 4 ระดับ ทั้งนี้แบบสอบถาม ในตอนที่ 1, 3 และ 4 พัฒนาโดยกรมสุขภาพจิต ตอนที่ 2 ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามกรอบแนวคิดของ Best¹⁹

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิเป็นอาจารย์พยาบาล จำนวน 3 ท่าน หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์ มีค่าอยู่ระหว่าง .67-1.00 และตรวจสอบค่าความเที่ยงของแบบสอบถามพลังสุขภาพจิต มีค่าเท่ากับ .892

แบบสอบถามผลกระทบทางสุขภาพจิตจากโควิด-19 มีค่าเท่ากับ .838 แบบวัดความเครียด มีค่าเท่ากับ .933 และแบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ มีค่าเท่ากับ .843 ซึ่งทุกฉบับมีค่ามากกว่า .60 ขึ้นไป ถือว่าใช้ได้²⁰

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยทำหนังสือถึงคณบดี คณะพยาบาลศาสตร์และติดต่อประสานงานเพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูล แล้วนัดหมายหัวหน้าห้องแต่ละชั้นปีดำเนินการเก็บข้อมูลในชั้นเรียน โดยผู้เข้าร่วมต้องเต็มใจ และยินยอมเข้าร่วมโครงการ ผู้วิจัยคัดเลือกแบบสอบถามที่ครบถ้วนสมบูรณ์เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยดำเนินการขอจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ซึ่งได้รับใบรับรองการพิจารณาจริยธรรมเลขที่ R012/66P จากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต คณะผู้วิจัยแนะนำตัว อธิบายวัตถุประสงค์ ขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และชี้แจงให้ทราบว่า การตอบรับหรือการปฏิเสธการเข้าร่วมวิจัยไม่มีผลต่อคะแนน ข้อมูลทุกอย่างถือเป็นความลับ ผลการวิจัยนำเสนอในภาพรวม

การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์สมการโครงสร้างกำลังสองน้อยที่สุดบางส่วน

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาปัจจัยทางสุขภาพจิต ได้แก่ พลังสุขภาพจิต ผลกระทบทางสุขภาพจิตจากโควิด-19 และความเครียด กับความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษา คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

ข้อมูลทั่วไป พบว่าส่วนใหญ่มีเกรดเฉลี่ยสะสม อยู่ระหว่าง 3.01-4.00 จำนวน 132 คน คิดเป็น ร้อยละ 75 มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 107 คน ร้อยละ 60.80 และมีรายได้เพียงพอกับรายจ่าย จำนวน 127 คน ร้อยละ 72.20

ผลการศึกษาปัจจัยทางสุขภาพจิต ได้แก่ พลังสุขภาพจิต ผลกระทบทางสุขภาพจิตจากโควิด-19 และความเครียด ซึ่งผลการศึกษาพลังสุขภาพจิต พบว่า นักศึกษา

มีพลังสุขภาพจิตโดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (Mean = 2.87, SD = .32) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ส่วนใหญ่นักศึกษามีพลังสุขภาพจิตด้านกำลังใจอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาได้แก่ ด้านความมั่นคงทางอารมณ์ และด้านการจัดการปัญหา อยู่ในระดับน้อย (Mean = 3.22, 2.00, 1.73 และ SD = .66, .80, .77 ตามลำดับ)

ผลการศึกษาผลกระทบทางสุขภาพจิตจากโควิด-19 พบว่า นักศึกษาได้รับผลกระทบทางสุขภาพจิตจากโควิด-19 โดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (Mean = 3.16, SD = .67) และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ส่วนใหญ่มีปัญหาด้านเศรษฐกิจ อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาได้แก่ ปัญหาด้านการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต และปัญหาด้านสุขภาพ อยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาด้านการศึกษาอยู่ในระดับน้อย (Mean = 3.34, 3.06, 2.93, 2.36 และ SD = 1.27, 1.12, 1.15, 1.11 ตามลำดับ) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ได้รับผลกระทบทางสุขภาพจิตจากโควิด-19 จากการถูกล้อเลียน/รังเกียจจากเพื่อนเมื่อติดโรค สุขภาพแย่งหลังติดโควิด-19 และวิตกกังวลเกี่ยวกับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน อยู่ในระดับมาก (Mean = 4.01, 4.00, 3.73 และ SD = .88, .86, .92 ตามลำดับ)

ผลการศึกษาความเครียด พบว่า ส่วนใหญ่นักศึกษามีความเครียดสูงกว่าปกติ ร้อยละ 68.75 รองลงมา มีความเครียดสูงกว่าปกติปานกลาง และสูงกว่าปกติเล็กน้อย ร้อยละ 18.75 และ 12.50 ตามลำดับ และผลการศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ พบว่า ด้านดีส่วนใหญ่ นักศึกษาสามารถ

ควบคุมตนเองได้ รองลงมาเป็นความรับผิดชอบ และความเห็นใจผู้อื่น ร้อยละ 69.32, 50.56 และ 39.20 ตามลำดับ ด้านเก่ง ส่วนใหญ่นักศึกษามีแรงจูงใจให้ตนเอง รองลงมาได้แก่ ความมีสัมพันธภาพกับผู้อื่น และการตัดสินใจและแก้ไขปัญหา ร้อยละ 79.55, 75 และ 51.70 ตามลำดับ ด้านสุข ส่วนใหญ่นักศึกษามีความพึงพอใจในชีวิต รองลงมาได้แก่ ภูมิใจในตนเอง และมีความสุขสงบทางใจ ร้อยละ 81.25, 80.68 และ 77.84 ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์เส้นทางความสัมพันธ์ของปัจจัยทางสุขภาพจิต ได้แก่ พลังสุขภาพจิต ผลกระทบทางสุขภาพจิตจากโควิด-19 และความเครียดที่ส่งผลต่อความฉลาดทางอารมณ์

การวิเคราะห์เส้นทางความสัมพันธ์ใช้วิธีการวิเคราะห์สมการโครงสร้างกำลังสองน้อยที่สุดบางส่วน (Partial Least Squares Structural Equation Modelling Method: PLS) ผลการทดสอบสมมติฐาน แสดงดังนี้

2.1 การคำนวณขนาดอิทธิพลของผลกระทบ

การคำนวณความแม่นยำของรูปแบบเส้นทาง (Cross-Validated Redundancy, Q^2) เพื่อ วิเคราะห์คุณภาพรวมของโมเดลวัดจากค่า Q^2 พบว่าความฉลาดทางอารมณ์มีค่าอยู่ที่ .029 และความเครียดอยู่ที่ .260 ซึ่งมีค่ามากกว่าศูนย์ การวัดค่าขนาดของผลกระทบ (Effect size, f^2) พบว่า ค่าขนาดของผล มีระดับน้อยถึงปานกลาง²¹ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงขนาดอิทธิพลของผลกระทบ (Effect size, f^2)

	Effect size, f^2
ความเครียด -> ความฉลาดทางอารมณ์	.001
ผลกระทบจากโควิด-19 -> ความฉลาดทางอารมณ์	.010
ผลกระทบจากโควิด-19 -> ความเครียด	.155
พลังสุขภาพจิต -> ความฉลาดทางอารมณ์	.073
พลังสุขภาพจิต -> ความเครียด	.348

ตารางที่ 2 เส้นทางพลังสุขภาพจิต ผลกระทบโควิด-19 และความเครียดต่อความฉลาดทางอารมณ์

	Original sample (O)	Sample mean (M)	Standard deviation	T	P values
ความเครียด -> ความฉลาดทางอารมณ์	.037	.058	.189	.195	.845
ผลกระทบโควิด-19 -> ความฉลาดทางอารมณ์	.102	.104	.096	1.065	.287
ผลกระทบโควิด-19 -> ความเครียด	.318	.324	.066	4.841	.001**
ผลกระทบโควิด-19 -> ความเครียด -> ความฉลาดทางอารมณ์	.099	.010	.109	.913	.361
พลังสุขภาพจิต -> ความฉลาดทางอารมณ์	.301	.283	.154	1.951	.050*
พลังสุขภาพจิต -> ความเครียด	-.477	-.486	.055	8.705	.001**
พลังสุขภาพจิต -> ความเครียด -> ความฉลาดทางอารมณ์	-.023	-.044	.103	.219	.827

2.2 เส้นทางความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

ผลการวิเคราะห์ พบว่า มีเส้นทางความสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญทางสถิติจำนวน 3 คู่ ได้แก่ ผลกระทบทางสุขภาพจิตจากโควิด-19 กับความเครียดมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 พลังสุขภาพจิตกับความฉลาดทางอารมณ์มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 และพลังสุขภาพจิตกับความเครียดมีความสัมพันธ์ในเชิงลบอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 นอกนั้นไม่พบเส้นทางความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอื่น ๆ ดังตารางที่ 2

2.3 การวิเคราะห์อิทธิพลทางตรงและทางอ้อม

การวิเคราะห์ค่าอิทธิพลทางตรง (Direct Effect: DE) และอิทธิพลทางอ้อม (Indirect effect: IE) และอิทธิพลรวม (Total Effect: TE) ด้วย Bootstrapping แสดงผลดังนี้

ผลการวิเคราะห์พลังสุขภาพจิตต่อความฉลาดทางอารมณ์ โดยมีความเครียดเป็นตัวแปรคั่นกลาง ผลการวิเคราะห์ พบว่า พลังสุขภาพจิตต่อความฉลาดทางอารมณ์มีค่าอิทธิพลทางตรงเท่ากับ .303 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 (t-value = 2.253, sig= .024) พลังสุขภาพจิตต่อความฉลาดทางอารมณ์ผ่านความเครียดมีค่าอิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ .017

มีอิทธิพลรวม เท่ากับ .320 ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (t-value = .219, sig= .827) มีค่า VAF (Variance Account For) เท่ากับ .053 ซึ่งน้อยกว่า .20 แสดงว่าไม่ต้องมีตัวแปรคั่นกลาง²¹ แต่พบว่าพลังสุขภาพจิตมีค่าอิทธิพลทางตรงเท่ากับ -.477 ต่อความเครียดอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ผลกระทบทางสุขภาพจิตจากโควิด-19 ต่อความฉลาดทางอารมณ์ โดยมีความเครียดเป็นตัวแปรคั่นกลาง พบว่า ผลกระทบทางสุขภาพจิตจากโควิด-19 ไม่มีอิทธิพลทางตรงต่อความฉลาดทางอารมณ์ (t-value = 1.462, sig= .144) สำหรับผลการวิเคราะห์อิทธิพลทางอ้อมของผลกระทบ ทางสุขภาพจิตจากโควิด-19 ต่อความฉลาดทางอารมณ์ผ่านความเครียดไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีค่าอิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ .098 มีอิทธิพลรวมเท่ากับ .265 (t-value = .913, sig= .361) มีค่า VAF (Variance Account For) เท่ากับ .369 ซึ่งมากกว่า .20 แต่ไม่เกิน .80 แสดงว่าต้องมีตัวแปรคั่นกลางและต้องมีตัวอื่นอีกเพราะตัวแปรคั่นกลางที่พบนี้เป็นเพียงบางส่วน (partial mediation)²¹ แต่พบว่าผลกระทบทางสุขภาพจิตจากโควิด-19 มีค่าอิทธิพลทางตรงเท่ากับ .318 ต่อความเครียดอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์อิทธิพลทางตรงและอิทธิพลทางอ้อม

รูปแบบ	วิธีวิเคราะห์	เส้นทางความสัมพันธ์	ค่า น้ำหนัก	Indirect Effect	STDEV	Total Effect	VAF	t - value	sig
Res → Str → EQ	Step1: DE	Res → EQ	.303*	-	.135	-	-	2.253	.024
	Step2: IE	Res → EQ	.301	.017	.159	.320	.053	.219	.827
		Res → Str	-.477*						
		Str → EQ	.037						
COVID → Str → EQ	Step1: DE	COVID →EQ	.167	-	.103	-	-	1.462	.144
	Step2: IE	COVID →EQ	.102	.098	.130	.265	.369	.913	.361
		COVID →Str	.318*						
		Str → EQ	.037						

* มีนัยสำคัญ 0.05 Res = พลังสุขภาพจิต, Str = ความเครียด, EQ = ความฉลาดทางอารมณ์, COVID = ผลกระทบจากโควิด-19

2.4 ผลการทดสอบสมมติฐาน

ผลการทดสอบสมมติฐาน ยอมรับสมมติฐานที่ 1 คือ พลังสุขภาพจิตมีอิทธิพลทางตรงต่อความฉลาดทางอารมณ์อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ($\beta = .303$, $\text{sig} = .024$) ปฏิเสธสมมติฐานที่ 2 คือ ผลกระทบทางสุขภาพจิตจากโควิด 19 ไม่มีอิทธิพลทางตรงต่อความฉลาดทางอารมณ์ ($\beta = .167$, $\text{p-value} = .144$) ปฏิเสธสมมติฐานที่ 3 คือ ความเครียดเป็น

ตัวแปรคั่นกลางไม่มีอิทธิพลทางอ้อมผ่านพลังสุขภาพจิตกับความฉลาดทางอารมณ์ ($\beta = .017$, $\text{sig} = .827$) และปฏิเสธสมมติฐานที่ 4 คือ ความเครียดเป็นตัวแปรคั่นกลางไม่มีอิทธิพลทางอ้อมผ่านผลกระทบทางสุขภาพจิตจากโควิด 19 กับความฉลาดทางอารมณ์ ($\beta = .098$, $\text{p-value} = .361$) ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐาน	β	sig	ผลการทดสอบ
พลังสุขภาพจิตมีอิทธิพลต่อความฉลาดทางอารมณ์	.303	.024	ยอมรับสมมติฐานที่ 1
ผลกระทบทางสุขภาพจิตจากโควิด-19 มีอิทธิพลต่อความฉลาดทางอารมณ์	.167	.144	ปฏิเสธสมมติฐานที่ 2
ความเครียดเป็นตัวแปรคั่นกลางความสัมพันธ์ระหว่างพลังสุขภาพจิตกับความฉลาดทางอารมณ์	.017	.827	ปฏิเสธสมมติฐานที่ 3
ความเครียดเป็นตัวแปรกลางความสัมพันธ์ระหว่างผลกระทบทางสุขภาพจิตจากโควิด-19 กับความฉลาดทางอารมณ์	.098	.361	ปฏิเสธสมมติฐานที่ 4

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาปัจจัยทางสุขภาพจิต ได้แก่ พลังสุขภาพจิต ผลกระทบทางสุขภาพจิตจากโควิด-19 และความเครียด กับผลทางอารมณ์ของนักศึกษา คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต พบว่า นักศึกษามีพลังสุขภาพจิตโดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจากนักศึกษาพยาบาลส่วนใหญ่ที่เข้ามาศึกษาในมหาวิทยาลัยเป็นนักศึกษาที่มีลักษณะเป็นปกติ ไม่มีโรคประจำตัวและไม่มีภาวะซึมเศร้าจึงส่งผลให้การประเมินพลังสุขภาพจิตอยู่ในระดับปานกลางซึ่งถือว่าเป็นระดับปกติ สำหรับพลังสุขภาพจิตที่พบว่านักศึกษาส่วนใหญ่มีมากที่สุดคือ ด้านกำลังใจอยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะนักศึกษามาจากครอบครัวที่มีลักษณะทางกายภาพที่ไม่แตกต่างกันมากนักกล่าวคือ มาจากครอบครัวฐานะปานกลางค่อนข้างมีเงินสนับสนุนทางการศึกษาจึงส่งผลต่อด้านกำลังใจมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ด้านความมั่นคงทางอารมณ์ และด้านการจัดการปัญหาอยู่ในระดับน้อย สำหรับสองด้านนี้นักศึกษามีพลังสุขภาพจิตน้อยเนื่องมาจากอาจได้รับผลกระทบมาจากวิกฤตของโรคโควิด-19 ที่ส่งผลโดยตรงต่อนักศึกษา ทั้งด้านฐานะทางเศรษฐกิจ การอยู่ร่วมในสังคม ด้านสุขภาพกาย และสุขภาพจิต พิจารณารายข้อพบว่า นักศึกษามีพลังสุขภาพจิตเกี่ยวกับประสบการณ์ที่ทำให้มั่นใจแก้ปัญหาต่าง ๆ มากที่สุด รองลงมาได้แก่ มีครอบครัวและคนใกล้ชิดเป็นกำลังใจ และการไม่ใส่ใจคนที่หัวเราะเยาะ

ผลกระทบทางสุขภาพจิตจากโควิด-19 พบว่า นักศึกษาได้รับผลกระทบโดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนใหญ่มีปัญหาด้านเศรษฐกิจ รองลงมาได้แก่ ปัญหาด้านการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต และปัญหาด้านสุขภาพ อยู่ในระดับปานกลาง และปัญหาด้านการศึกษาอยู่ในระดับน้อย ส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวกับการถูกล้อเลียน/รังเกียจจากเพื่อนเมื่อติดโรค รองลงมาได้แก่ สุขภาพแย่งหลังติดโควิด-19 และวิตกกังวลความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ทั้งนี้เนื่องจากนักศึกษาเป็นบุคคลที่เกิด ในยุคเจนเออร์เรชั่น Z พบว่าหลังจากการระบาดของโควิด-19 ร้อยละ 78 ของกลุ่มคน Gen Z รู้สึกว่าชีวิตลำบากและรายได้ลดลงอย่างมากในช่วงโรคระบาด ผลการศึกษาความเครียดพบว่า ส่วนใหญ่นักศึกษามีความเครียดสูงกว่าปกติ²²

สำหรับผลการศึกษาความฉลาดทางอารมณ์พบว่า 1) ด้านดี ส่วนใหญ่นักศึกษาสามารถควบคุมตนเองได้ รองลงมาเป็นความรับผิดชอบ และความเห็นใจผู้อื่น 2) ด้านเก่ง ส่วนใหญ่นักศึกษามีแรงจูงใจให้ตนเอง รองลงมาได้แก่ ความมีสัมพันธภาพกับผู้อื่น และการตัดสินใจและแก้ไขปัญหา และ 3) ด้านสุข ส่วนใหญ่นักศึกษา มีความพึงพอใจในชีวิต รองลงมาได้แก่ ภูมิใจในตนเอง และมีความสุขสงบทางใจ สอดคล้องกับงานวิจัยที่พบว่า นักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ มีพลังสุขภาพจิตอยู่ระดับปกติ มีความเครียดอยู่ระดับปานกลาง⁹ และสอดคล้องกับงานวิจัยที่พบว่า นักศึกษาพยาบาลมีความเข้มแข็งทางจิตใจอยู่ในเกณฑ์ปกติจะมีพฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อไวรัส COVID-19 รวมทุกด้านอยู่ในระดับดี และความเข้มแข็งทางจิตใจ มีความสัมพันธ์ทางบวกขนาดปานกลางกับพฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อไวรัส COVID-19 ซึ่งนักศึกษามีความเข้มแข็งทางจิตใจที่ดีสามารถรับรู้ความสามารถทางอารมณ์และจิตใจของตนเอง สามารถจัดการกับปัญหาสถานการณ์ได้ดี¹³ สอดคล้องกับงานวิจัยที่พบว่า ด้านเก่งและด้านสุขมีความสัมพันธ์กับความฉลาด ทางอารมณ์²⁴

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า พลังสุขภาพจิตส่งผลต่อความฉลาดทางอารมณ์ และความเครียดอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยที่พบว่าพลังสุขภาพจิตมีผลกับความเครียดของนักศึกษาพยาบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และพบว่าผลกระทบทางสุขภาพจิตจากโควิด-19 ส่งผลต่อความเครียดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05²³ สอดคล้องกับงานวิจัยที่พบว่า ประชาชนกลุ่มวัยทำงานในอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี มีความเครียดที่ส่งผลต่อผลกระทบจากวิกฤติโควิด-19 สำหรับผลกระทบจากวิกฤติโควิด-19 ไม่ส่งผลต่อความฉลาดทางอารมณ์²⁵ ทั้งนี้เนื่องจากผลการศึกษาผลกระทบจากวิกฤติโควิด-19 ได้แก่ ด้านสุขภาพด้านเศรษฐกิจ ด้านการศึกษา และปัญหาด้านการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต นักศึกษาพยาบาลได้รับผลกระทบในระดับปานกลางถึงระดับน้อย ซึ่งเป็นระดับปัญหาที่ไม่รุนแรงจึงทำให้ไม่สามารถส่งผลถึงความฉลาดทางอารมณ์ได้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ฝ่ายจัดการศึกษาควรพิจารณาจัดกิจกรรมการส่งเสริมพลังสุขภาพจิต และการจัดการ กับความเครียดให้กับ

นักศึกษาพยาบาล และการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ให้เพิ่มขึ้น เพื่อส่งเสริมให้นักศึกษาสามารถปรับพฤติกรรมตามบทบาทและการเรียนของนักศึกษาได้อย่างเหมาะสม

2. สถานศึกษาควรจัดกิจกรรม โปรแกรมส่งเสริมพลังสุขภาพจิต และกิจกรรมลดความเครียดของนักศึกษาพยาบาล เพื่อให้ นักศึกษามีความฉลาดทางอารมณ์ และมีความพร้อมเป็นพยาบาลวิชาชีพที่มีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในอนาคต

ศึกษาเพิ่มเติมในประเด็นการรับรู้พลังสุขภาพจิต การจัดการความเครียด พฤติกรรมและความต้องการในการปฏิบัติตนด้านสุขภาพกาย จิตใจ และสังคมจากผลกระทบหลังเกิดภาวะวิกฤต เช่น การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 เพื่อนำมาวิเคราะห์หาสาเหตุและการพัฒนาแนวทางหรือรูปแบบการจัดการความเครียดของนักศึกษาพยาบาลได้อย่างเหมาะสมตามปัจจัยเสี่ยงต่าง ๆ

References

1. Department of Mental Health, Academic Office. Communication manual for strengthening the mind, toughness, and fighting, volume 1. Bangkok: Beyond publishing company limited. 2020. (in Thai)
2. Inthasit S, Joonkeeree S. Change bad to good. Mental health power. 4th ed. Bangkok: Beyond publishing company limited. 2020. (in Thai)
3. Thongkaew T. Design based new normal: Impact from the COVID-19 outbreak. Journal of Teachers Professional Development 2020;1(2),1-10. (in Thai)
4. Nithachan P, Saengon S, Wittayasuporn J. Strength in life distressing events and mental health of university students. Journal of Nursing and Health Sciences 2013;7(2),150-67. (in Thai)
5. Choisuwan W. Health literacy: concepts and applications to nursing practice. Royal Thai Navy Medical Journal 2017; 44(3),183-97. (in Thai)
6. Aoithip P, Pichamon k, Natthaphon P, Thepthai C. A study of the mental health status of first-year nursing students. Journal of Regional Health Promotion Center 7 KhonKaen 2023; 15(1),92 -115. (in Thai)
7. Lazarus RS, Folkman S. Stress, Appraisal and Coping. New York: Springer; 1984.
8. Ounlam T, Panpoklang S. Resilience and stress of students in the Faculty of Nursing Rangsit University. Journal of Health and Nursing Research 2021;37(1),241-51. (in Thai)
9. Vatanasin D, Chupan S. Factors predicting social intelligence of nursing students. Journal Nursing and Education 2019; 12(1),72-87. (in Thai)
10. Jordan PJ, Troth AC. Emotional intelligence and conflict resolution in nursing. Contemporary Nurse, 2002; 13(1),94 - 100.
11. Phato T, Daengprasert N, Chomphon K. Study of stress and stress management of students. Sakon Nakhon Rajabhat University, 1st year, regular semester. Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage. 2015; 15(3),105-18. (in Thai)

12. Hannarong P, Thirakothai P, Sribunkrong Y, Phonlabut S, Homon S, Suwanthong P. Factors related to emotional intelligence aspects of lower secondary school students in Ang Sila subdistrict Chonburi Province. *Journal of Health Systems Research* 2020;13(1),136-44. (in Thai)
13. Thoin P, Sriond P, Khoyun S, Potchana R. Relationship between mental strength and behavior to prevent COVID-19 infection among nursing students Boromarajonani College of Nursing Khon Kaen. *Journal of Sakon Nakhon Hospital* 2022; 25(3),110-20. (in Thai)
14. Thongied K, Chaiyaprom D. The emotional intelligence and stress of nursing students. *Suratthani Rajabhat Journal* 2018;5(2).213-32. (in Thai)
15. Kerdcharoen N, Kalakitkowin W, Thaworn J. Mental health power effects on the mind and factors from COVID 19 that affect the mental health of medical students. *Vajira medical journal: Journal of Urban Medical* 2021;65:101-16. (in Thai)
16. Chotipitayasunon W, Thampira P. Study of the impact of pandemic fatigue on mental health problems under the COVID-19 outbreak situation in student university. [internet]. 2023[cited 2023 October 8]. Available from: <https://dmh-elibrary.org/items/show/527>. (in Thai)
17. Rattanabankit O. Mental health impact of the emerging epidemic crisis COVID-19. The Academic Office. [Internet]. 2021 [cited 2023 October 12]. Available from: <http://library.senate.go.th/elibrary/web/main.jsp?HMS=1582257832967>. (in Thai)
18. Hair JF, Black WC, Babin BJ, Anderson RE. *Multivariate data analysis* (8th ed.). 2019; Hamshire, UK: Cengage.
19. Best JW. *Research in education*. 3rd ed. New Jersey: Prentice hall Inc. 1977.
20. Rovinelli RJ, Hambleton RK. On the use of content specialists in the assessment of criterion referenced test item validity. *Dutch Journal of Educational Research*. 1977.
21. Wong KK. *Mastering partial least squares structural equation modeling (PLS-SEM) with Smart PLS in 38 hours*. Bloomington: iUniverse. 2019.
22. Leepila R. Values expectations for work and workplaces of Gen Z people. [Internet]. 2023 [cited 2023 October 18]. Available from: <https://blog.happily.ai/th/gen-z-workforce-values-and-expectations-towards-work-and-the-workplace-th/> (in Thai)
23. Nakrapanich S, Puengsema R. The power of mental health, emotional intelligence and stress among nursing students Thai Red Cross Nursing College. *The Journal of Psychiatric Nursing and Mental Health* 2021;35(1),128-45. (in Thai)
24. Sritawan K, Chinkhaokham D, Kitnopkiat K. Relationship of selected factors with emotional intelligence of Boromarajonani nursing students at Ratchaburi. *Journal of the Royal Thai Army Nurses* 2023, 24(1);109-15. (in Thai)
25. Thanawatana M, Duangchinda A, Thanawatana W. Impact of the COVID-19 crisis. towards stress and stress management of the people working age group Si Prachan District Suphanburi Province. *Journal of Council of Community Public Health* 2022,4(1);23-37. (in Thai)